ГОДИНА XX. НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 26 ОКТОБРА 1891. БРОЈ 44.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме попуста се.

Цетиње, 24 октобра.

Са наше сјеверо-источне границе имамо да забиљежимо иљедеће.

Досадашњи мутасериф у Пећи Еумер-паша дигнут је и на његово мјесто долази Мустафа-Ремзи-паша из Новог Пазара. Као што је познато, зликовци што су оно разбојничко дјело извршили на путу из Бијелог Поља у Сјеницу на нашим поданицима, били су из околине Пећке.

У Скадар је дошао новонаименовани гувернер арбанашки Керим паша, и одмах је ставио уздуж границе од ржаничког моста на Цијевни до блата кордун војнички, по свој прилици да предупреди даље по граничне заћевице.

Даље смо извијештени, да су власти царске почеле купити по Арбанији све оружје новијех система, осим старијех мартинка, што је влада била дала Арбанасима.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 25 октобра.

Свијет се био научио да гледа Берлин, као средиште тројног савеза, а тројни савез, као силу, која је била већ к себи привукла све државе и државице осим Русије и Француске. Па се још мислило, да овој сили неће моћи одољети ни Француска, него да ће и њу к себи привући малом цијеном — на прилику којим окрајком алсацко-лотарингиског земљишта, како ће Русија сама остати, па како ће се тада вршити вођа тројнога савеза. Веле да се и сам млади Цар њемачки уздао, да ће Француску у своје коло привући, те за то да је и одио на обједе у француског посланика у Берлину, писао писма француској академији поводом смрти неког сликара француског, изразујући јој своје саучешће у жалости, и најпослије слао своју Царицу матер у Париз. Све то током ове године, на данас — свијет изненађен гледа тај исти Берлин, гдје га и најприснији напуштају, готово осамљена, без оне неодољиве снаге привлачења.

Тек се објелоданила једнодушност француско-руска супрот обновљеног тројног савеза, прва је Инглеска похитала, да Француској даде доказа, да са тројнијем савезом нема никакве обвезе, и Портсмут се хтио такмити са Кронштатом, при дочеку француске флоте. Па је Аустрија радо дочекала прилику, да покаже своју љубазност и Француској и Русији, што је и учинила, према Француској кад је из Бечa пренешен прах Наполеоновог генерала Ласала у Париз, који је био испраћен највишијем почастима војничкијем, па је присутан био ту и Надвојвода Албрехт; према Русији у Мелку, близу Бечa, гдје је подигнут споменик рускијем војницима, задушенијем у једној кули, такођер у доба Наполеонова ратовања; на на нарастосу, што је руско посланство у Бечу приредило покојној Великој Књагињи Александри, били су присутни сви чланови царске куће, што су се у Бечу налазили. И, кад се из Лондона дигла ларма на споразум турско-руски односно Дарданела, Аустро-Угарска и Италија изјавиле су Турској, да противу тога споразума немају ништа, премда ни једној ни другој не може бити равнодушно отварање пута руском упливу на средоземном мору. Али је најнемилије морао у Берлину дирнути састанак Гирсов са Рудинијем и краљем Умбертом у Милану и Монзи. Није преостављало другога лијека, него нада да ће руски Цар на повратку из Копенагена одвратити у Берлину Цару Вилхелму посјету, коју му још дугује. Листови су већ знали и колика ће дана Цар у Берлину останути, и гдје ће одсјести — али ево се и та нада изјалови, те Цар Александар нађе пута, да се из Копенагена поврати а да не иде преко Берлина!

Мјесто Цара Александра дочекао је Цар Вилхелм Краља румуњскога, како нас је „Кор Биро“ извјештавао, најсрдачније и најсвечаније. Пошто је Краљица обрнула на боље, Краљ Карло ју је оставио у Паланци и свернуо у Њемачку на фамилијарни савјет, да уреди питање о женидби свога нашљедника, који је хтио узети једну племићку румуњску, што нијесу допустили ни Краљ ни влада. Нашљедник је ушљед тога оставио Румуњску и вели се, да се неће у њу више повраћати за љубав лијепе румуњке, коју љубав штити и сама Краљица болесна. Дакле фамилијарно династично питање одвело је Краља Карла у Њемачку, а не привлачење тројнога савеза, и ако су га њемачки листови поздравили као свога савезника. Али су се брзо увјерили и сами о противном, кад су видјели, да Краљ иде управо у своју престолницу, не свернувши ни у Беч ни у Пешту. Тако, ако је тројни савез имао какве наде у Румуњску, и та нада ишчезава послије овога путовања Краљева. А „Гражданин“ к томе пише у исто вријеме, да је румуњском посланику у Петрограду наложено, да категорички опровргне вијести, које проносе, да је Румуњска ступила у тројни савез.

Поред свега тога, скоро је завршио свој рад конгрес њемачкијех социјалиста у Ерфурту, који доказује — вели исти „Гражданин“ — да Њемачкој брзо неће бити до вањске политике....

У таквијем приликама Бисмаркова опозиција постаје све озбиљнија. Стари државник отпочео је своју акцију противу нове политике младога Цара осуђујући трговински уговор са Аустро-Угарском. Сад је опет у очи отварања засједања саборског, у ком би имао доћи на претрес и одобрење тај уговор, изашла једна брошура противу истог уговора, која чини сензацију. К томе вели се, да ће на сабор поћи и сам Бисмарк да узме ријеч противу тога уговора, што чини још вишу сензацију.

Пошто је био готов овај уговор, Њемачка и Аустро-Угарска наставиле су преговоре са Швајцарском и Италијом, да и њих повуку у свој трговински савез, па за њима по могућству и остале државице у наоколо; па да ове јесени поднесу парламентима све те уговоре заједно. Али ево преговори ти нијесу успјели још ништа ни са Италијом ни са Швајцарском; а Србија је одлучно одбила заједничке преговоре са Њемачком и Аустро Угарском. Па се још справља Бисмарк, да у сабору царевине њемачке устане противу уговора, што је аустро-угарска влада учинила са Њемачком!

То данас свијет гледа мјесто великог трговинског савеза заснованога противу Француске, у чему се најбоље огледа животна снага тројнога савеза.

Док тако опада њемачка моћ у Паризу је отпочело народно представништво свој рад тако сложно са владом, да тако није ниједном до сада. Пред успјехом вањске политике данашње владе француске републике и све монархистичке странке клањају се, и тијем се република снажи и Француска заузимље своје мјесто, које јој иде у концерту јевропском.

Само један облачак наметнуо се на тако недар политички хоризонт Француске. Познато је, како је мудра политика француске републике према Папи и у опће према католичкој цркви доста допринијела колико утврђењу републике, толико њеној моћи и угледу у Јевропи. У томе прошлога мјесеца приликом оног великог француског хадилука у Рим догоди се онај преступ у Пантеопу на гробу Виктора Емануила. Француска је република давала потпуну слободу француским црквенијем поглавицама, да предводе по вољи своју паству пред престо Папин, и италијанска влада давала је потпуну слободу тијем Папинијем оданицима по Риму. Али дошао је дан, па су те хадије злоупотребили ту слободу. И француска влада дала је одма задовољштину увриједеном осјећању италијанског народа, разаславши окружницу француским епископима, да одсле не учествују у подобне хадилуке без допуштења владина. И ако је влада имала права по конкордату, да ту наредбу изда, ипак су неки епископи дрско протестирали противу те владине окружнице, а неки епископ у свом одговору још је увриједио владу, тако да је ова принуђена била да га пред суд позове, да за ту увреду одговара, те мора бити осуђен на глобу и на тамницу. Отуда у клерикалнијем круговима завладало је наравно озлојеђење противу владе, које је нашло израза у интерпелацији Делафоса, који је окривио владу, да се тијем поступком према епископату Француска понизила пред Италијом. Даље је интерпелант споменуо Гарибалдину свечаност у Ници, те је нашао, да је и ту компромитирана част Француске, пошто није италијанску владу заступао на свечаности који министар.

Г. Рибо, министар иностранијех дјела одговорио је одма на ту интерпелацију уз бурно одобравање парламента. Што се тиче Нице, казао је, да је влада италијанска изјавила, да се шћаше озвати позиву, да га је примила. А позиве на свечаност није разашиљала влада француска, која је сматрала својом дужношћу, да пошље на свечаност једнога свога члана, да је заступа, што се није извјесно знало до дана свечаности. У очи пак самог дана свечаности министар Ди-Рудини, дакле прије неголи је министар Рувје држао онај говор на свечаности, честитао је француској влади овај нови залог пријатељства француско-италијанскога. Дакле ту француска част није компромитирана. Што се тиче окружнице владине на епископат, министар је казао, да ју је сам Папа нашао закониту и разложну. Министар црквенијех дјела Фалијер морао је учинити своју дужност, док постоји конкордат. Католици ће уживати заштиту републике, ако се успокоравају законима. Нико пак не може тврдити, да епископи нијесу дужни владу поштовати.

Даље је одговорио г. Рибо на једну интерпелацију о Египту, да је у Египту уплив француски знатно порастао, опровргавши глас, да влада републике намјерава да се одрече права стогодишњег уплива, што га је Француска стекла над Египтом. И ту му се понудила прилика, да спомене зближење руско-француско као факт сасвијем наравни, који је потекао из давнашњијех симпатија и узајамности интереса.

Ми не сумњамо, — вели „Н. Времја“ — да ће одлични утисак, што је учинио одговор г. Рибота у парламенту, бити исти и изван граница Француске. „Владама и дипломатскијем канцеларијама држава, које су пријатељски расположене према Француској, има годити веома, увјерити се, да се данашња влада греће републике у области међународне политике држи строго свога програма непоколебимом постојаношћу. Г. Рибо имаће права, да се поноси каснје тијем, што му је пошло за руком улити у поменутијем владама повјерење, које до њега скоро није постојало, према иностраној политици његове отаџбине“. Толикијем задовољством регистира петроградски лист овај одговор француског министра послије свега онога, што је створило нову ситуацију у Јевропи.

Међутијем још се по Француској разлијежу одзиви љетошњег славља, којим је била дочекана у Русији француска флота. Руски ратни бродови „Минин“ и „Димитрије Донски“ свратили су у Брест, гдје су дали повода новијем демонстрацијама француско-руског сагласја.

У оваквоме заносу францускога јавнога мњења онај облачак, што је подиго клерикализам, са свијем ће ишчезнути непримјетно, ми се надамо, са политичког хоризонта Француске.

БЕЛГИЈА.

У јеку тројнога савеза владало је опће мњење, да ће у случају рата Б[illegible] бити на страни Њемачке а противу Француске; што више, у Француској је један дио штампе држао, да за тај случај већ постоји тајни уговор између Белгије и Њемачке.

Ова је сумња наодила основа особито у њемачком поријеклу краља Леополда и у клерикализму министарства његова, које по природи својој имало би више нагињати монархији него републици, а већ по себи се разумије, да је Њемачка морала радити, да Белгију задобије на своју страну.

Што више, један белгијски официр, мајор Жирар, доказивао је у штампи, да Њемачка по трактатима конгреса бечког и ахенског од 1815 и 1818 може заузети у случају рата тврђаве белгијске на Шелди и Маси.

Но ови се трактати односе на Нидерланде, а краљевина Белгија никла је тек г. 1831 послије бриселске револуције, те је била проглашена њезина неутралност и њезин положај уређен новијем трактатима. Истина, вели „Варш. Дневник“ — Белгија је наслиједила тачку ахенског трактата о заузимању тврђава пруском војском, но и Пруска, која се претворила у Њемачку, остала је обвезана старијема условима. Да заузме белгијске тврђаве, Њемачкој је од потребе саглашење Инглеске, Аустрије и Русије, и доста би било veto једне од овијех држава, да томе на пут стане; а у случају рата с Француском, Русија би своје veto одма уложила.

Осим тога, већина тврђава, именованијех у ахенском трактату данас немају никакве важности за Њемачку. Нове пак тврђаве на Маси, што је Белгија оградила и што још гради, наравно, не спомињу се у том трактату, који не даје право никоме, да заузимље и оне тврђаве, које се у будуће ограде на нидерландском сада белгијском земљишту. Ове нове тврђаве Белгија је и подигла у обрану своје неутралности. За то с гледишта међународног права и законитости Њемачка не може нарушити неутралитет Белгије, заузевши њене тврђаве.

Но ма какве биле германофилске тенденције Леополда II-га, „Варш. Дневник“ наставља, трудно је претпоставити, да би се он из политичког сентиментализма ријешио одрећи користи, коју Белгији даје гарантовани неутралитет. У садашњем

опћем политичком положају и особито при пуном препорођењу Француске, резултат француско њемачког рата јесте неизвјестан, а кад би Француска побједила, тад би краљ Леополд скупо платио своје пристајање уз Њемачку, кад би то збиља учинио. То би га могло доћи и престола, јер су симпатије већине белгијског народа на страни Француске.

Него у новој ситуацији јевропској нао је зрачак свјетлости и на евентуалну улогу Белгије у њемачко-француском конфликту. Скоро је био у Марсељу, поводом некијех заснованијех варошкијех радња, бриселски градоначалник Булс, и ту је на једном свечаном банкету рекао од стране Леополда II ога, да не постоји никакав тајни трактат између Белгије и Њемачке, да ће краљ чувати строги неутралитет Белгије, и да гаји према Француској најпријатељскија осјећања.

Иза тога сам краљ Леополд суверио се у Остенди са редактором једног француског листа (Gaulois), коме је потврдио изјаву Булсову овијем ријечма: „Нијесте ли у Француској сви већ увјерени, да сам ја продао Белгију једној иностраној држави? . . . Неки злонамјерни људи распростри су тај глас, који је нашао јаког одзива у преси вашој . . . . Наш неутралитет, у коме лежи наша снага, забрањује нам, да држимо страну једне или друге државе. Наша краљевина је саовијем независна; нападај на нашу територију био би насиљем, на које се, ја мислим, неће одважити ни један наш сусјед. Ко би добровољно излагао нашу државу непријатељском огњу? За што би смо на коцку стављали наш неутралитет? За што би смо се играли с нашом независношћу, за коју је проливено толико крви г. 1830?"

Ове изјаве јако су учиниле добар утисак на јавно мњење у Француској, и најзнаменитији листови француски узели су их на знање са особитијем задовољством.

Врло је карактеристично у новој ситуацији, што је краљ Леополд похитао, да на овај начин одбије сваку сумњу о држању Белгије између Француске и Њемачке.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Киев. Слово пише:

Инглеску политику можеш свуда ерести, гдје год се може стати на пут развићу руске државне дјелатности. Кад је познати норвешки пјесник Бјерисон скоро говорио о неопходимости зближења између Норвешке и Русије, и о томе, како норвешки [illegible] би био противан, кад би се Русија [illegible] у Скандинавији једна лука, која се не леди, „Стандард" је напоменуо, да је још г. 1855 Инглеска закључила уговор са шведскијем Краљем, који забрањује сваку уступку територије шведске и норвешке Русији без одобрења инглеске владе. Сада исти „Стандард" савјетује Солзберију, да почне из почетка — просто — да објави рат Русији без икаквијех нота и дипломатске конференције. За што? За то што је руски путник књаз Голицин продро у Памир даље него ли Инглези Јонгсесбанд и Девисон. Памир постао је од једном популаријем. Инглези находе, да њима има припадати, јер су некад нека племена памирска плаћала харач Афганистану. О томе, што је цио Памир припадао коканском хану, чије земље одавна улазе у састав руске царевине, просвјетљени Инглези ћуте. Њима је потребит Памир, јер иначе пропануће биконсфилдска пре града између Русије и Индије, а то је бједа за Инглезе, чија је власт над Индијом основана само на експлоатацији земље и презирању народа. И листови вичу о „почетку са свршетка", и ако Салзбери неће послушати њихову вику, разумијући да рат с Русијом лако може стати поетком свршетка инглеске владе у Индији. А на такав риск Инглеска неће поћи ни за какав Памир. Друга је ствар викати: ако се Руси страве, Индијанци ће вјеровати у инглеско свемогућство, чим ће се и одаљити неизбјежни отпад Индије. Но зар су Руси криви, што Инглеска неће људски да се понаша са потчињенијем народом? Или су Руси криви, што Инглеска из мржње према Русији копа јаму испод својих ногa?

Биоградски „**Одјек**" доноси важан извјештај из Цариграда о узроцима Јеменског устанка, из кога доносимо шљедећа мјеста:

По овоме што предходи, јеменски устанак спада у назадњачко роформаторску струју. Он је уперен против Султана као калифа. Јеменци се жале, да Турци не поступају с њима као са својим једновјерцима; никад, колико они памте, Султани нијесу узели из њихове средине великог Везира или Шеих ул-Ислама, па чак ни министра за диван падишин. Ово је политична страна те буне. Религиозна је још озбиљнија. Бедујини сматрају турске калифе као узурпаторе. Они нијесу од породице мухамедове. Силом, а не по праву, веле они, дочепали су се Турци Исламовог понтефиката. Овај треба да се врати у крило Шеика — потомка пророковог, а такав могао би се наћи међу њима, Арапима. Осим тога, Јеменци, као фанатични вјеровници, убјеђени су, да кад би Султан желио одлазак Инглеза из Миспра, да би ови земљу Фараонову већ одавно оставили били. Попуштање Абдул Хамидово не доликује, по њихову мишљењу, достојанству правог калифа — за то га треба тражити на другом мјесту!

Главни је вођа устанка Шеик Хамид Един — по свом правом имену Абдул Хамид, но ког Турци из поштовања према њиним не употребљују. Његови су главни захтјеви: ослобођење од порезе и наименовање кадија и судија из домаћих народних елемената. Вели се да и даље циља, да намјерава васпоставити засебни имамат. Ово би, кад би у том успио, био осјетни удар за престо султанов у тим крајевима, који су колијевка исламизма.

Путници који су [illegible] веле да је устанак почео тињати још прије годину дана, и да му узрок ваља тражити у гнусној администрацији турској.

Устаници су дјелимице наоружани Винчестерком и располажу топовима Хочкисовог система. Ово је изазвало подозрење у Турака против инглеске владе, јер је познато, да Јеменци немају новаца да такове ствари могу добавити.

Министарски је савјет у једној од скорашњих сједница ријешио, да се захтјевима Јеменаца, односно неких политичких и религиозних повластица, учини по вољи — али да, прије свега, треба угушити устанак, и то са свом строгошћу и доследношћу. Много се полаже и на новог главног команданта јеменске војске, Февзи пашу, који је порријеклом Јеменац. Султан доста очекује од његовог личног посредовања код побуњених земљака.

Свакојако, за оцјену домаће борбе међу Муслиманима и њихових тежња, треба увијек имати на уму ове двије противуположне струје: модерно преиначење ислама и развиће националног духа на штету религиозног осјећаја, с једне стране; мистични или тајанствени мухамедизам, престављајући за Мусломанe 19. вијека једино активно верско начело, са својим чудноватим покретима око обновљења вјере и њене пропаганде по Азији и Африци, с друге стране.

Несторимо је, да су једна и друга од великог замашаја по судбину наше још доста силне сусјетке.

Као што нас је „Кор. Биро" већ извјестио, устанак је у Јемену царска војска са свијем угушила.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

ВИНАРСКА ПИСМА.

Друго писмо.

(Особине састојака од којих постаје вино)

(Свршетак.)

4 Биљна беланчевина или албумин. У соку и месу бобица налазе се азотна једињења која су позната под именом биљна беланчевина. Њихов је хемијски састав исти као и код животињских мишића, код беланцета у јајету и у крви, а има их од три руке: биљна беланчевина, биљни лепак и биљна слузевина. Које од ових беланчевина има у грожђу, не зна се управо.

Извјесан дио беланчевине као нерастворан издваја се са ферментима, извјесан служи као храна гљивицама, а извјесан и повећи дио, раствара се у вину.

Ну мијешањем вина са ваздухом и загријавањем вина, беланчевина се згрушава, т. ј. буде нерастворна, те се тако може удаљити из вина. А винару баш и треба да је главна брига, да беланчевину из вина са свим уклони, јер она тиме, што се брзо распада, што служи као храна гљивицама, највише и причињава, те се вино квари.

5. Танин. У соку зрелог грожђа нема ни мало танина, а станиште му је у шепурини, кожмури и сјемену бобица. На укусу сличан је јабучној киселини; стеже уста као и стипса. Једини се радо са лепком и беланчевинама у нерастворљива тијела. Ова његова особина, јако се цијени у винарству, јер се тиме даје могућност, да се из вина лако уклоне све колике лепљиве беланчевинасте материје. А овај је рад тим више драгоцјенији, што се том приликом образована нерастворна беланчевина разлије по цијелој површини вина у облику какве мреже, па за тим као тежа пада на дно суда, и падајући на дно бурета, хвата (носи) собом и остале материје, које чине, те је вино мутно. Корист је дакле и у томе: што се једињењем танина са беланчевином не само уклања беланчевина, већ се и вино бистри. Отуда за она вина, у којима има беланчовине више но што треба, ова се може уклонити (из бистрити) танином, или испуцаним сјеменом из грожђа јер и у њему има танина (до 6%). Обратно она вина у којима има више танина но што је нужно, могу се избистрити најчистијим лепком (желатином.) На случај, да у вину нема у суви ни танина ни беланчевине, онда се то вино може избистрити, ако се у њ' унесе најприје танина а за тим растворен лепак, па свином добро измијеша, ну, у овом случају боље је, да се вино што боље проциједи.

Танин се радо једини и са бојом из црног вина, па со то једињење за тим издваја, што је узрок, да вина буду блеђа. За то само бијела вина треба бистрити танином а црна не.

Танин се врло радо једини и са гвожђем и његовим солима, и тада постане неко мрко тијело, које се раствара у вину. Раствор личи са свим на мастило, и у самој ствари то и јесте. За то ни шира ни вино не смију доћи у додир са гвозденим стварима, јер би се тиме проузроковала болест мастиљавост вина.

Кад кљук преври, онда танин долази у ширу из шепурине, кожмуре и сјемена бобице, и ако што год дође у додир с ваздухом, онда ствара тако звана хуминска једињења од којих вино добије жуто мрку боју. Код оних вина, која су више мрко бојена, може се мрка боја уклонити, кад се вино избистри.

Кад у вину има много танина, онда се он лако распада, јер се тада настањава једна гљивица која се с танином израђује, па се због тога вино квари.

6. Бојење материје. Ако је вино обојено зеленом бојом хлорофилом, онда се тако вино зове: бијело вино, а ако је обојено плавом бојом, еноцијанином, онда је то црно вино.

Шира бијелог грожђа добија своју зелену боју од хлорофила, који је у кожмури бобице; та боја није стална, она код вина пријеђе више у жуту боју. А то долази усљед оксидисања танина, (једињења танина с кисеоником из ваздуха), јер се тада као што је поменуто образују хуминска тијела. Овом жутилу многи подражавају, што у вино међу пржен шећер (карамел), на онај начин, као што ми сладимо „врућу" ракију.

И боја црног вина, која долази од еноцијанина, налази се у кожурици бобице. За то и црно грожђе кад се измуља, па шира одма сциједи, може дати бијело вино, јер се бојеће материје из кожмуре не издвају раније, већ приликом превирања.

Еноцијанин, т. ј. плава боја у вину, кад дође у додир с киселинама претвара се у црвену боју, а кад дође у додир с алкалима (базама) прелази у залену боју. А у течностима, у којима поред киселине има и алкохола, плава боја раствара се брже и потпуније, па дошавши у додир с киселинама, претвара се одма у црвену боју.

Ова боја као што је наведено, једини се и са танином у нерастворљиво тијело, које се по вина издваја.

И кад грожђе презри, онда се ова боја због труљења (презријевања) грожђа већим дијелом издваја још у шири, па дошавши у додир с танином ствара поменуто нерастворно једињење.

7. Пектоза и пектин (биљне питије). У незрелом грожђу и воћу, налази се неко тијело што се не раствара, а зове се пектоза. Но што грожђе више сазријева у толико је све мање пектозе, јер се она претвара у тако зване пектике. Пектоза се претвара у пектин и кад је кувамо. Пектини се у води или растварају или набубре у њој, и у овом другом случају, течност се спитијише кад се охлади долази од пектина, па за то се пектини и зову још и биљне питије. Пектин се не раствара, па за то се превирањем шире у којој је растворен због принављања алкохола издваја са стељом.

8. Биљно влакно (целукоза). Из њега се састоје дувари биљних ћелијца. По своме саставу врло је сродно скроцу и шећеру; не раствара се у вину, те за то се приликом претварања и издваја из њега. И оно је безазотно тијело, т. ј. састоји се из угљеника, воденика и кисеоника.

9. Уље (зејтин). У сјемену бобица има до 17% уља. Превирањем кљука, прелази уље из сјемена у ширу. Кожмури на бобицама превучена је танком воштаном навлаком која их чува од влаге, и превирањем кљука и та навлака мијеша се са широм.

Еманетар, од којег вино добија свој „буке", јесте једињење алкохола са уљем. Хемијским раздвајањем могу се из алкохола и уља добити вјештачки стери, т. ј. разне мирисаве течности. По томе присутност уља за вријеме превирања, врло је драгоцјена, јер од њих добија вино „буке", т. ј. свој укус и мирис.

10. Екстративне и букетске материје, Које су особине и каквим промјенама подлеже ове материје, није довољно објашњено. Толико се зна, да шира односно вино, добију и свој мирис, и да је тај мирис код различних сората различан, а кад је у вину подесан однос шећера према киселини. онда условљавају још и укус вина.

„Буке" или тако звани „цвијет вина", то је сума свију мирисавих и укусних материја у вину, то је тако звана арома вина.

Код различних вина и код разних сората тај мирис остаје и кад шира преврн, код других се напротив измијени

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЕ."

ФРЕДЕНБОРШКИ ЗАМАК.

Руски цар Александар III. иде сваке године у посјету своме тасту, данскоме краљу, гдје проведе по неколико недјеља и за то вријеме станује у замку Фреденборгу, који по својој простоти никако не личи на царски стан. Један берлински лист послао је свога једног сарадника у Копенхаген, те је овај разгледао Фреденборг и описао га на интересантан начин. И збиља је овај замак од велика интереса. У њему су се овога љета били искупили: руски цар и царица, принцеза уелска, талијански престолонасљедник. Дански народ се међу тим највише интересује за рускога цара, кога готово обожава. Сви расиитују за цара, одушевљају се њиме и трче за колима самодрица свију Руса.

Све интересовање сабрало се око Фреденборга. Становници Копенхагена изјазе тамо у шетњу, туристе свију земаља долазе да виде мали замак, у коме гостују толики јевропски цареви и краљеви.

Замак Фреденборг је на крају села истога имена, а положај му је потпуно идиличан. Окружује га шума и језеро, које својим зеленкастим таласима заљускује његово зидове. На десном и лијевом крилу замка станује свита високих гостију, у малим собама, на чијим вратима стоји посјетница онога, који у њима станује.

У главном здању станују све краљевске особе, којих је овог љета било око 40. На сваким вратима стоји име каквог краља или краљице, принца или принцезе. Нико нема више од једне собе.

На једним вратима стоји прикована посјетница грчкога краља. У соби је сав намјештај стар. То је она иста соба, у којој је грчки краљ становао још као дански принц. На једном прозору стоји ово урезано: „Кад ћу те опет видјети, м ј драги Фреденборже. Божјом помоћу скоро. Јули 1867. Виљем, принц од Данске". Ове ријечи је млади краљ урезао у стакло на три године пошто је изабран за грчког краља и добио име Ђорђе. Како јасно показују ове наивне ријечи чежњу за домовином!

Принцеза уелска станује у истим собама, у којима је и њемачки цар становао, кад је пошао у посјету данском краљу. Те собе су онда луксузно намјештене и принцеза је добила допуштење, да задржи овај намјештај.

На другим вратима стоји „принцеза Марија." Пошљедњи пут, кад су у Фреденборгу била „дјеца и њихова дјеца," принцеза Марија је била приковала до својих врата по табака хартије, на коме је писало на пет језика: данском, француском, руском, грчком и инглеском. „Молим да се иде полако, јер дјеца спавају." Сад су дјеца велика и ово није потребно, али то показује, како се просто, грађански живи у Фреденборгу.

На пошљетку долазе собе рускога цара. Намјештај је у њима са свим прост. У соби, гдје ради цар, стоји баш до прозора његов писаћи сто. Ту је сједио самодржац свију Руса и владао цијелом Русијом пошљедњих шест недјеља. То је мали сасвим прост сто са пет малих фиока, у којима стоје послови цијеле простране Русије! На камину поред стола, стоји један прастари часовник. Он је још из седамнаестог вијека и увијек изостаје. Цар га воли и никад не да да се промијени.

Пред писаћим столом стоји столица за љуљање и до ње сто за шивење. Ту сједи царица док цар ради. Она то чини увијек и са свим мирно шије, док се цар занима државним пословима своје царевине.

Иза собе за рад налази се соба, у којој спавају цар и царица, једина заједничка соба у цијелом замку. Тамо стоје два уска гвоздена кревета један поред другога. Луксузнију постељу има какав грађанин средњег имања.

У собама данске краљице Луизе има музички салон, у коме су два велика гласовира. Ту она често свира са своје три кћери, руском царицом, уелском принцезом и херцегињом кумберландском, а цио двор их мирно слуша.

У замку има једна велика празна соба, у којој нема ништа друго до један велики матрац. У тој соби играју мали принчеви и принцезе. Не дешава се ријетко, да цар, кад доврши свој рад, дође у ову собу, легне на леђа на овај матрац, а дјеца скачу на њега. Тада се може чути кроз цио двор гласно смијање царево.

На пошљетку ваља поменути још и чувену салу у башти, у којој се много бројна породица скупља сваки дан после подна на разговор и друга једна сала у којој се ручава, кад има гостију.

Из „Н. В."

у други какав мирис; неке материје мирисаве постају тек за вријеме превирања шире, а неке се образују оксидисањем екстрактивних материја приликом сазријевања вина.

За вријеме превирања шире на сваки начин, мора да постају више врста алкохола који се везују са вјетрићем кисјелинама у мирисава једињења јер је само на тај начин могуће образовање укуса и мириса код вина из етерских уља, која се — као што је познато — налазе у кожмури зрелог грожђа.

Буке код вина није постојан; он се мијења са старошћу вина. Мирис се све мање осјећа оксидисањем и на послѣтку са свим изчезне. Једини је енанетер што се понајвише противи утицају кисјеоника, те за то се у старом вину он једини и и осјећа.

11. Минерални (неоргански) састојци. Од ових састојака може се рећи понајвише зависи каквоћа вина. Једна иста сорта, која је гајена на исти начин, да ће вино различне каквоће, ако је гајена на различној земљи.

Као што вино удара на земљу због извјесних минералних материја, и ове се једино могу уклонити мијешањем те земље са другом земљом.

Напослѣтку да ти кажем неколико ријечи о глицерину и енанетеру, то јест о материјама које се образују за вријеме превирања шире.

Глицерин је безбојна и сладуњава течност, која се, кад је чиста, отеже као сируп. Ствара се у добу главног превирања, а раствара се у води и алкохолу у сваком односу. У вину из ладнијих крајева, или га 2—3 5%, а у вину из топлих крајева далеко више. Не може да преври. Од њега вино добија сладости буде „пуније.“

И Енанетер је безбојна течност која се исто тако образује за вријеме главног превирања. Њега има од чести у вину, а од чести и у стељи. Из стеље, кад се од ове пече ракија прелази и у ракију. Од њега вино добија најпријатнији и најсталнији мирис, па за то је енанетар једна од најважнијих састојака при справљању вина.

Идућа пут причаћу ти о сазријевању грожђа, да би даље опрезније изгледали на берву грожђа, која је, као што ти је познато од битнога утицаја на доброту вина.

Књижевност, умјетност и просвјета.

Извјештај књижевног одбора „Матице српске“ о годишњем раду књижевног одјељења и одбора, поднешен главној овогодишњој скупштини матичиној гласи:

Књижевно одјељење држало је, као и обично до сад, свој свечани састанак о св. *Сави 14 (26.) јануара о. г.*, то је на њему прославило успомену својих заслужних упокојених чланова. У тој свечаној сједници држани су ови говори: 1) Дра Милана Савића у спомен и славу Миши Димитријевићу, члану књижевнога одјељења и публицисти српском; 2) Александра Сандића у спомен и славу Огњеславу Утјешеновићу Острожинском, члану књижевнога одјељења и пјеснику српском; — и 3) Милана А. Јгвановића у спомен и славу Владимиру Красићу, члану књижевнога одјељења, народном учитељу и књижевнику српском.

Друштво ово изгубило је у току ове године дана свога почасногa члана, Дра Фрању Миклошића, великог учењака, филолога и словенистичара, који је 7 марта о. г. у Бечу преминуо. Покојник је својим огромним књижевним радом на пољу словенске филологије стекао великих заслуга за Српство и Словенство.

Други је губитак задесио „Матицу“ смрћу Исидора Павловића, једног од најстаријих чланова књижевнога одјељења, који се преставио 11. (23) априла о. г. у Митровици.

Успомени и једног и другог покојника учињене су од стране овога друштва уобичајене почасти. Осим тога прославиће им се спомен у светосавској свечајној сједници књижевнога одјељења. Нека је слава тим заслужним покојницима и вреним члановима овога друштва!

На расписану награду од 100 дуката из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове стигло је дјело: „Земље у Бачкој, са земљорадничког гледишта“ с натписом: „Земља је благо.“ Тај спис био је издан на оцјену А. Хаџићу и Васи Муачевићу. На основу једногласних оцјена споменутих чланова а према овлашћењу јањске главне скупштине од 30 авг. (11 септембра) 1890. бр. 37 Г. С. и у смислу наредбе основног писма досуђена је споменутом дјелу расписана награда од 100 дуката. Пошто се отворило дјело приложено запечаћено писмо, на ком се налазио исти натпис као и на дјелу, — виђело се, да је речено дјело написао Мита Петровић, професор српске учитељске школе у Сомбору. Писац је донио и увјерење да ће то дјело своје издати на свијет, те му је на основу тога под уобичајеним условима издана досуђена награда од 100 дуката из Остојићевог фонда

На расписане награде из фонда Јована пл. Наке В. С. Миклушког за драме стигла су до одређеног рока ва позоришна дјела:

1) „Краљ Стеван Дечански,“ трагедија у 5 чинова;

2) „Краљ Драгутин,“ драма у 4 чина;

3) „Жртве,“ жалосна слика наших прилика у 5 чинова;

4) „Краљевић Марко,“ драма у 5 чинова; и

5) „Ђидо,“ слика из сеоског живота у Србији с пјевањем, у 5 чинова.

Сви ти списи, који су стигли од непознатих писаца, издани су били на оцјену члановима: Милану А. Јовановићу и Стевану Миловановy. На основу једногласног мишљења тих оцјењивача одбијена су сва та позоришна дјела, те с тога књижевно одјељење није могло ни једном од тих дјела досудити расписану награду.

Према одлуци јањске главне скупштине расписане су по ново све награде из задужбине Јована Остојића и жене му Терезије рођ. Зозукове с роком од 31. декембра 1891.

Светозар Љ. Гавриловић („Борко Брђанин“) послао је прописани број примјерака од своје штампане драме у 5 чинова под натписом: „Ускоци,“ којој је прошле године досуђена награда од 200 фор. из фонда накиног.

Према оцјени члана Јована Грчића ријешено је, да се потпомогне издање „Пјесма Јована Берића,“ које је поднио А. Сандић и коме је у то име одређена припомоћ од 50 фор., али ће му се та свота издати тек онда, кад те пјесме штампане буду.

На мјесто пок. Новака Радонића изабран је Александар Сандић за члана одбору за издавање „Књига за народ“ из задужбине Петра Коњевића.

Од јањске скупштине до овогодишње изишле су 4 свеске друштвеног органа „Љетописа“ Те су књиге разаслане члановима друштвеним бесплатно.

Примљени су за „Љетопис“ ови саставци, расправе и чланци:

1) Оцјена Бранка Ановића на књигу: „Хемијска технологија, по програму за реалке, израдио Раша Милошевић“ — према мишљењу Стевана Миловановa, и писцу је одређена награда од 45 фор.

2) „Можели школа бити без тјелесне казне?“ од Мите Нешковића — по оцјени Аркадија Варађанина, и писцу је одређена награда од 70 фор.

3) Фридриха Готлиба Клопштока „Месија“, пјеванија у 20 пјесмопоја. Пјесмопој I—V. Превео с њемачког А Сандић. Овај превод примљен је на основу оцјене члана Светозара Савковића, а преводиоцу је одређено у име награде 25 фор. по штампаном табаку.

4) „О важности мијешања усјева у земљоделству“, од Мите Петровића и писцу је досуђена награда од 60 фор.

5) Оцјена на двије приче дра Лазе К. Лазаревића: „Вјетар“ и „Он све зна,“ од дра Милана Савића и писцу је одређена награда од 15 фор.

6) „Зле очи,“ приповијетке Љубе П. Ненадовића — на основу дра Ђорђа Дере, а писцу је одређено у име награде 30 фор.

7) „Успомене из Италије“ од дра Ђорђа Дере, — по препоруци А. Хаџића и писцу је одређено у име награде 35 фор. по штампаном табаку.

8) Оцјена Стевана Миловановa на штампано дјело: „Геометрија за више разреде гимназија и реалка. I, књига: Планиметрија (друго издање.) II. књига: Стереометрија и тригонометрија, саставио Ср. Ј. Стојковић“, — Награда ће се писцу одредити, кад та оцјена штампана буде.

9) „Грађа за природописну номенклатуру и за рибарско оруђе“ од Моје Медића, и писцу је издана награда од 30 фор.

10) Критика Милоша Н Пејиновића на приповијетке Симе Матавуља. „Из Црне Горе и Приморја. Књига II“. — на основу оцјене А. Хаџића и писцу је одређено у име награде 30 фор.

11) „Књижевник др. Јован Андрејевић,“ од А. Сандића и Писцу је одређено 30 фор. награде.

12) „Дојчин Петар“, драмски спјев у 3 одјељка, од дра Милана Савића — на основу оцјене члана Милана А. Јовановића, и писцу је досуђена награда од 100 фор.

13) „Приступ Браничу језика српског, и програм“, од А. Сандића и писцу је одређено у име награде 40 фор.

14) „Огњеслав Утјешеновић Острожински, српски пјесник и књижевник“, приложак историји српске књижевности, од А. Сандића, и писцу је одређено у име награде 30 фор. по штампаном табаку.

15) Манастир Житомислић у Херцеговини“, од дра Радивоја Симоновића — на основу оцјене члана А. Сандића, и писцу је одређено у име награде 30 фор. по штампаном табаку.

16) „Лаза Лазаревић старији, драмски писац, грађа за биографију,“ од А. Сандића и писцу је одређена награда од 25 фор.

17) „Др. Јосиф Панчић као педагог,“ од Јована Мнодраговића и писцу је одређено 35 фор. награде.

18) „Протокол и племипотенција свјашчених и мирски депутиртов, что на сабор приходили љета 1735. јулија 20 од свих епархија.“ од Димитрија Руварца и писцу је накнадно одређена награда од 40 фор.

19) „Књижевност у Словенаца,“ од дра Стевана Павловића и писцу је одређено 40 фор. награде.

Нијесу примљени ови саставци и чланци:

1) Лазара Пирјава „Збирка српскијех пареднијех пјесама.„

2) „Теорија комедије,“ од Божидара Боборшког — на основу оцјене Стевана Миловановa.

3(„Бајо Пивљанин,“ драма у 5 чинова од Видака Отовића, пошто се штампана дјела не награђују.

4) „Туговање Срба и Хрвата за царевићем и краљевићем престолонаслѣдником Рудолфом,“ пјесма Милоша Радина.

5) „Дициплина природних послѣдица,“ од Косте Ђ. Николића — на основу оцјене Аркадија Варађанина.

6) Ови радови Милоша Н. Пејиновића: а) Литерарна студија о приповијеткама Јанка Веселиновића; — б) Ника Х. П. Бесаровића, босански приповједач; — в) Критика на „Шумареву ћорку“ од Стевана В. Поповића; — г) Новеле Богобоја Атанацковића — према мишљењу А. Хаџића.

7) Пјесма „Поздрав Матици Српској,“ од Милоша Радина

8) „Војвода Јакша, спјев из опсаде Цариграда.“ од Николе Ћорића — на основу оцјене А. Сандића.

9) „Опомена (Паренезис),“ од Фрање Келчија, с мађарског превео Коста Николић.

10) „Боганика или биљословље,“ од пок. Ђорђа Петровића, пароха пардањског — по оцјени Владана Арсенијевића.

11) „О симултаним и сукцесивним асоцијацијама“, од дра Милана Шевића — према оцјени Васе Вујића.

12) „Од Биограда до Пирота Прилог познању српских крајева“, од Мите Живковића — по оцјени Милана А. Јовановића.

13) „Неколико пјесмица из Петефијевог албума“, од непознатог писца

14) „Пет дана за Вратлом о сјенокосу“, од Вељка Радојевића — по оцјени А. Сандића.

15) „Историја настава и школа српских“, од непознатог писца — на основу оцјене Саве Петровића.

16) „Свеопшта ризница драгог камења, на име: Опис свијех драгуља (драгоцјености) по свијету“ од непознатог писца — према оцјени Ставана Миловановa.

17) „Тетак Лијо“ (Reineke Fuchs) IV. пјесма по Гетеју, од Деспота Теодорчевића.

На оцјену су издани ови рукописи:

1) „Славни људи у историји и биографији. (Поводом Милутиновићеве стогодишњице)“ од Марка Цара — члан А. Сандићу.

2) „Приче старог гуштера,“ приповијетке у стиховима од Жарка [illegible] и Илијћа — члану дру Милану Савићу.

3) „Три старе укинуте жупаније“, од Светозара Шакрака-Нинића — члану Илариону Руварцу.

4) „Српске народне приповијетке из Горње Крајине“, од Владимира Красића — члану А. Сандићу.

5) „На клизавој стази,“ приповијетка из српског народног живота, од непознатог писца — члану А. Сандићу.

Враћени су, на захтјевање, писцима ови рукописи:

1) Шаљива игра у три чина, „На лијеп начин“, од дра Милана Савића.

2) „Дисциплина природних послѣдица“, од Косте Ђ. Николића.

3) „Потребе за изображење српског народа“ и „Наука о животињству (зоологија)“ од Јована Ђ. Ћосића.

4) „Како се настава глувонијемих развијала од почетка до данас,“ од Радивоја Поповића.

5) „Ђорђе Марковић Кодер, српски пјесник Роморанке,“ од А. Сандића.

(Наставиће се.)

(Нове књиге.) Примили смо:

— **Пјесме Ј. Берсе**, у Задру штампарија Ивана Водинке, 1891. Цијена? Ово је збирка пјесама једнога од најбољијех нашијех млађијех пјесника. Сваки српски образовани Србин треба да набави ову књигу, па да јој посвети мало пажње и времена. Ми ћемо о њој проговорити, када је прелистамо и проучимо. „Српски Глас“ већ је донио врло повољну критику од Марка Цара.

— **„Орао“** Велики илустровани календар за годину 1892. Година осамнаеста са шљедећом забавно поучном садржином:

1. Народни добротвори: а) Стефан Кнежевић. б) Драго Памучина, од С. В. П. 2. Забава: а) Деда Раља. Слика из српског живота, од С. В. П. б) Дигов посао. Новела из биоградског живота, од Симе Магавуља. 3. Пчеларска поука: О пчели и пчеларењу, од Јована Живановића. 4. Из природе: Азъ всмъ земля и пепелъ: Од С. М. 5. Ратарске поуке: а) О поправљању земље кречом. б) Како се долази до ваљаног сјемена, од М. Петровића. 6. Вртарске поуке: Ружа, од Ст. Коњовића. 7. Народно здравље: Вјежбајмо јачајмо своје тијело! Од Тих. Остојића. 8. Животописи: а) Александар I краљ Србије. б) Доситије Обрадовић. в) Иван Степановић Јастребов. г) Др. Лаза Лазаревић. д) Др. Јован Туроман. е) Владимир Јовановић. ж) Др. Милан Јовановић. з) Др. Владан Ђорђевић. и) Матија Бан. ј) Владимир Красић. к) Павле Чортановић. л) Пера Топаловић. 9. Уз наше илустрације.

А ове је слике овогодишњи Орао донио: I. Насловна слика: 1. Доситије Обрадовић. II. Ликови: 2. † Стефан Кнежевић. 3. Драго Памучина. 4. Александар I. краљ Србије. 5. Иван Степановић Јастребов. 6. † Лаза Лазаревић. 7. Јован Туроман. 8. Владимир Јовановић. 9. Др. Милан Јовановић. 10. Др. Владан Ђорђевић. 11. Матија Бан. 12. † Владимир Красић. 13. † Пера Топаловић. 14. Павле Чортановић. III. Слике из наших крајева: 15. Српска православна црква у Српском Ковину. 16. Кућа у којој се родио српски пјесник др. Јован Суботић у селу Добринци у Сријему. 17. Арбанас ашикује. 18. Српкиња из Баније. 19. Србин из Баније. IV. Из српског живота: 20. Банатско коко. 21. Поливање додоле. V. Из Србије: 22. Споменик косовским јунацима VI. Из Црне Горе: 23. Тужбалице наричу за погинулим јуницима.

„Орао“ за годину 1892. стоји само 50 новч. или 1 динар.

— **Карловачко Владичанство.** Прилог к историји српске православне цркве. Написао Манојло Грбић. Друга књига. У Карловцу, штампарија Карла Хаупт Фелда, 1891. Цијена фиор. 1. 50 нов.

Судећи по распродаји прве књиге овог врло важног дјела, — јер од ње нема још писац него 200 комада — оно је нашло лијепог одзива у народу. Сада дјело постаје још важније овијем наставком, а вриједни писац обећаје нам и трећу књигу, којом ће се завршити један дио историје српске, или боље историја једног дијела српскога народа, без које не би смјела бити ниједна српска библиотека.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 25 октомбра.

(**Из митрополије.**) У прошли петак на Лучин дан прослављена је успомена Св. Петра цетињског чудотворца убичајенијем начином. Уочи празника било је бденије а на дан самог празника архијерејска служба, на којој је био Његово Високочанство Књаз Никола, са својим великодостојницима. Послије свете литургије Његово Високочанство изволило је удостојити своје посјете Његово Високопреосвештенство г. Митрополита Митрофана.

— Сјутри дан, 19 октомбра, као на дан смрти Господара-Митрополита Петра II-ога била је архијерејска задушна служба са парастосом. Присутни су били Његово Високочанство Књаз Никола, Његова Свјетлост Књаз Наслѣдник Данило и сви државни великодостојанственици.

(**Нова бригада.**) Установљена је *осма* бригада од пет батаљона васојевићкијех. За бригадијера је постављен *Војвода Лакић Војводић.*

(**Одликовање.**) Његово Високочанство Књаз Никола изволио је одликовати г. *Петра Иванова*, префекта округа видинског, бугарског књижевника, који је превео „Горски Вијенац“ на бугарски, III-јем степеном Данилова реда.

РАЗЛИЧИТО.

(**У Карловцима**) био је прошле недјеље синод епископски на окупу, те је попунио двије упражњене епископске столице: темишварску и доњокарловачку. На првој је изабран Никанор Поповић, а на другој Михаил Грујић. Столица бачке епископије остала је и на даље упражњена. Архимандрит Иларион Рувалац и овога пута био је нуђен да се прими владичанског достојанства, али је по трећи пут ту понуду одбио.

Никанор Поповић родио се г. 1831 у Кишфалуби у Барањи, гдје му је отац био учитељ, по доцније се преселио у Мол — а кад му је умрла жена покалуђерио се и постао је с временом игуман манастира Привине главе. Никанор почео је да полази гимназију у Ст. Врбасу, гдје је био саученик патријарха Георгија. Горњу гимназију свршио је у Пешти, а исто тако и правне науке. Богословију учио је у Карловцима. Послѣ довршених наука поставио га је патријарх Рајачић за професора на карловачкој гимназији, гдје је предавао латински и њемачки језик. Год. 1862. је парох у Бачинци у Срему. Год. 1872. умрла му је супруга, оставив му троје дјеце. Год. 1864 одливао га је патријарх Машировић црвеним појасом. Год. 1874. и 1879. био је саборски посланик (ердевичког

среза) а године 1879. изабран је за пароха у Чуругу а доцније постао је администратор жабаљског протопресвитерата. Лане покалуђерио се те је постао протосинђел и настојатељ манастира Беочина, гдје га је сада затекао избор за епископа.

Михајило Грујић родио се год. 1861 у Петрињи. И његов је отац учитељ, још је жив и сада је у мировини. Гимназију и права учио је у Загребу. Богословлју је свршио г. 1886 у Ср. Карловцима. Кад је свршио науке молио је пок. Германа да га прими за придворног калуђера, но Герман то није хтјео. Он се међутим запони али као неожењен. Ради њега и још једнога била је велика вика на пок. епископа Теофана што је запонио два нежењена богослова. Грујић је био неко вријеме администратор у Менчанима, а за тим се закалуђерио у манастиру Гомирју те је неко вријеме био у епископској канцеларији у Плашком. Послије био је администратор парохије у Мариндолу на хрватско словенској међи. Год. 1890 постао је професором богословије — гдје је дакле служ бовао тек годину дана.

(Споменик на гробу епископа Живковића.) Владика Теофан, као што је познато сарањен је на планчанском гробљу. Сад му је родбина на гроб подигла споменик, који је од угаситог гранита, који иде 2 метра и 30 цтм. у висину. На споменику се налазе ове ријечи, које је написао пјесник Др. Јован Јовановић:

„Овде леже ове српске
Топле груди, умна глава,
Коју народ српски набра
Да му сјајем јарка сунца,
Са највишег са врхунца,
Путе к срећи освјетлава.
А како му народ српски
Помен штује, овај рано!
То у камен не бележи,
У срцу му ј' урезано!"

(† **Трифун Кађански.**) „Бранк" пише: Као што нам из Сентомаша јављају, јуче 10. октобра после подне умро је тамошњи честити грађанин Трифун Кађански у 82. години живота свог. Покојник је био рођени брат некадашњег архимандрита бездинског и посвећеног епископа горњокарловачког Сергија Кађанског и отац српског пјесника Стевана Владислава Кађанског. Покојник је био добар Србин и човјек доброг и племенитог срца. Српству је поклонио оног ваљаног сина. Нека му је лака црна земља!

(Стогодишњица Сарајлина) по цијелом Српству скромно је али срдачно прослављена. У Биограду, у Н. Саду, у Сарајеву, у Карловцу, у Загребу, у Задру и т. д. држани су парастоси, па у некијем варошима и забаве. Особито у Мостару и Сарајеву ове забаве испале су свечане. У Биограду је на таквој забави говорио о слављенику Матија Бан; а на парастосима у Н. Саду проф. Сандић а у Биограду Војислав Илић. Готово сви српски листови посветили су свечаној успомени први чланак, а сарајевски „Напредак" и „Босанска Вила" изашли су и у свечанијем бојама, с крај на крај посвећени слављенику. Тако ђер биоградски „Дневни Лист" цио један број је посветио славном Сарајлији.

(Педесетогодишњицу) од рођења славио је у Иригу г. Васа Ђурђевић, народни заступник и потпресједник на загребачкоме сабору, којом је приликом држао знаменит говор у обрану политике, које се држе српски заступници на истом сабору. Ђурђевић је један од вођа српске странке, што данашњу владу у Загребу подржава.

(Двоструки јубилеум.) Александар Сандић професор на великој српској гимназији у Н. Саду славио је 6 октомбра 30 годишњицу свог књижевног рада и 25 годишњицу професоровања на истој гимназији. Сандић предаје српски и стари словенски језик и историју српске књижевности. Г. 1862 отпочео је јавни рад као сурадник на листу „Ost und West", пта га је у Бечу издавао Имбро Ткалац, а кад је овај вриједни Хрват морао преко аустријскијех граница уточишта тражити, Сандићу је свој лист саевијем повјерио. Али је и по ви уредник због овог листа страдао и прогањан био, те је г. 1866 пренао на новосадску гимназију, гдје још с успјехом ради. За све ово вријеме он је радио по нашијем листовима тако, да је заузео мјесто угледнога нашега књижевника. Он се особито одликује од осталијех познавањем и владањем српскијем језиком и стручњаштвом у нашијем старинама. Честитамо и желимо да такав радник на културној нашој њиви продужи свој рад „на многаја љета"!

(Наварин) име је новоме рускоме колосу балтијске флоте, што је на дан 64 годишње успомене наваринске битке свечано пуштан на Неву. Долази близу девет милиона рубаља. Само машина долази 1,551,610 рубаља. На овој свечаности имао је прво мјесто Херој наварински адмирал граф Хајден, који је заповједао руском флотом под Наварином, гдје је сајединена руско-француско инглеска флота од 26 бродова уништила турску флоту од 66 бродова. Ова нова оклопница руска дугачка је 338 стопа инглес. а широка 67.

(„Српско позориште") у Угарској не може више да подмирује трошкове, јер је приход од преставе све мањи а сама главница од 32,810 фиорина не даје толико интереса, који би могао покривати годишњи дефицит. За то је управа позоришта издала проглас на народ у коме му каже, да позориште мора угинути ако му народ не притече у помоћ. „Ни једно позориште на свијету не може сада више постојати без државне или владалачке помоћи, или без потпоре добротвора народнијех. Погледајмо друге земље и народе! Дарежљивошћу и његом великаша и богаташа постала су у њих угледна и на гласу позоришта! Можемо ли се и ми том срећом поносити? Гдје су ти великаши које је забољела глава од тешке бриге за нашим позориштем? „Дај Боже, да не остане овај анел „глас вопијуштаго в пустињи"!

(Француска изложба у Москви.) Затворена је 6 окт. Пошљедњи дан продано је 15,000 уперкос ружна времена узазница и то све на корист сиротиње. „Моск. Вједом." доносе шљедећи суд о успјеху изложбе, што је један члан главног одбора изрекао: „Огромно складиште француској произво да у Москви показало је Русима, што су Французи способни у индустрији. Признајем, многи Руси то су знали и прије, но то су богати, образовани, што већијем дијелом припадају пристрократији, а сад се с француском индустријом упознала и средња класа и установили су се трајни трговински односи. Друго: француска изложба допринијела је к утврђењу руско-француској симпатија, постигавши врхунац за вријеме гостовања француске мрнарице у Кронштату и Москви. Треће: Француска изложба учинила је велику корист самијем француза. Ми смо домосједи, није нам мило путовати, а сад смо разумјели, да и у мицању има добра страна, и да 3,000 врста, што има из Париза до Москве, нијесу тако страшни, ка о смо прије мислили."

(Чешка изложба) у Прагу такођер је савремено затворена. И она је постигла велики успјех уперкос Њемаца, који су јој радили све што су могли, да не успије. Имала је преко $2^1/_4$ милиона посјетиоца!

(Данашње економско стање у Бугарској.) За унапређење пољске привреде учињено је што сљедује: уступљена су 1889 год дотле необрађивана поља сиротним сељацима да их обдјелавају; раздато је сјеме од бољег и племинитијег жита и индустријских биљака, повећан је број путујућих учитеља, на које је Сабрање одобрило кредит од 45.750 лијева, и то од 5 за 17, који су морали свршити коју од стручних школа у земљи (у Садову и у Пловдину) или на страни; измијењен је план стручних школа, тако, да су питомци могли бити постављени и за сеоске учитеље; уређен је круг рада земљодјелских грађевинских каса (Vorschusscassen), којих има 78, и које су 1889 год. располагаше капиталом од преко 16,000.000 фр., а наређено је да земљорадничком свијету дају новац под што је могуће бољим условима; заведена је у Видину практична поука у винодјељству и подрумарству; и најпослије, кредит за шумарство повишен је од 694.200 на 875.180 фр. Од стране приватног свијета основано је поменуте године: 7 разних трговачких друштава, 12 штедионица, 1 трговачко и земљорадничко друштво, 1 друштво за куповину непокретних добара. 2 индустријска друштва, 1 баштованска задруга, 1 обућарско друштво.

Осим сума, добивених за извезене бугарске производе, 1889 год. унесено је у Бугарску 30 милиона фр., што је држава узела у зајам, 10 милиона општинског зајма. Богата жетва и овај знатан унос капитала оживили су знатно народно газдинство, трговину и вожњу за разна предузећа. Тај се напредак показао и у знатном повећању увоза (за 6,500.000 фр.), који је подијељен на цијелу земљу, али у коме није учествовала Софија, једно што јој је сметао њен препороћај (пространи дјелови вароши срушени су, и многи су трговци остали готово без крова), а друго што јој је Пловдин јако конкурисао, јер многи велики купци из Цариграда отворили су у Пловдину филијале с инглеским еспаном и нудили су боље сортиран и јевтинији еспап.

Како је јевтин инглески еспап, види се из овог што сљедује: капева (конофос) — 40 inches широк — продаје се по 21 до 25 сантима метар, франко Лом-паланка; прости убруси (56 см. дугачки и 31 см. широки) по 6 дин. туце Іосо Манчестар; цесне мараме по 1 фр. туце, франко Цариград, и т. д. Од цијеле вредности унесених хаљина и рубља, која износи 1.777.696 дин., долази само на Аустро-Угарску 1,776.696 динара. Памучан и вунен еспап лиферује поглавито Енглеска, али јој у тим артиклма, као и у подржаваном астрахану и у чоји за војене потребе, од неког времена конкурише Њемачка. Граорасту чоју за официрске огртаче и угасито зелену чоју за официрске униформе лиферује искључиво Русија, и ако су те чоје врло скупе, јер је њен фабрикат најсавршенији. Њемачки и аустро угарски фабриканти покушавали су да у томе конкуришу рускима, али без успјеха, јер је еспап по боји био лошији, и ако се по каквоћи приближавао руском еспапу. Ужарски еспап купован је највише у Србији, а у мањим количинама у Русији, Турској, Аустро Угарској и Њемачкој. Брашна је у пошљедњим годинама нешто мање увожено него раније, јер млинарства индустрија узима у Бугарској веће размјере, а и за то, што стране брашно има да плаћа $8^1/_2$ % царине и 2% трошарине. Поред оних количина соли, које сама Бугарска производи, увози се годишње 300.656 квинтала соли, и то 201.652 кв. камене и 99.004 кв. морске соли; од те количине увози се 145.511 кв. камене соли из Румуније, а остало из Аустро Угарске (54.909 кв.). Турске и Инглеске. Годишњи државни приход од соли износи око 1,700.000 фр. Увоз шпиритуса расте од неког времена, а највеће количине овог артикла увозе се из Русије. Увоз вина био је у 1889 год. при пут већи но у предидућој, и то због рђаве борбе (11.601 кв., према 3.780 кв. у 1888 години.) Вина је највише увезено из Турске, и то из Једрена, гдје је вино знатно јевтиније но у Угарској. Увоз француског, њемачког, италијанског, српског и шпањолског вина био је незнатан. Увоз пак дрвета за грађевине порастао је за 52.000 кв. (310. 328 кв., према 258.444 кв.) због умножених грађевина у Софији. Веће количине увезене су из Аустро-Угарске, Турске и Румуније, а из Србије само 2.216 кв. у 1888 години). Исто тако увезено је више и производа од камена, печене земље и стакла, и то такођер због већег грађевинског рада у Софији и због грађења жељезнице Јамболи Бургас. У извозу ових производа учествовала је прилично и Србија која је између осталог увезла и 990 млинарских каменова. Од материјала за гориво (од кога је увезено 125.700 кв. дрва за гориво и каменог угљена. Увоз пак живих животиња опао је у 1889 год. за 4.163 комада.

Ивоз Бугарске у реченој години био је тако знатан, да је превазишао увоз са 8 милиона дин Он је износио 80.581.076 дин., према 63,508.009 у 1888 години; а највећи је дио дошао на жита, хмељ, боб и кромпир (од којих је производа извезено за 62,798.086, према 46,292.892 фр.). Раду са житом смета у Бугарској доста то, што житарска трговина није уређена, што су таксе за калдрму (друмове,) ђерам и др. врло високе, и што еспап није чист, већ помијешан с другом храном. У поменутој години први транспорти ишли су из Бугарске непосредно у Будим-Пешту и Беч, односно Пасаву и Регенбург, понајвише са претоваривањем у Смедереву или у Биограду. Доста знатне количине бугарског жита употребљене су и у већим парним млиновима у Србији.

Живих животиња извезла је Бугарска 869.659 ком., у вриједности од 5,931.515 фр. (за 94.690 ком. мање него у 1888 години. но опет за то приход је за 93.763 фр. био већи). По броју извезено је највише живине, и то поглавито у Француску, Турску и Грчку.

Трговина са шљивама опада од неколико година због слабе тражње и ниских цијена, па за то се шљиве употребљују кад их у опште има, понајвише за производњу ракије. Производе текстилне индустрије (шајак, аба-штофови, платно, гајтан, свила, ћилимови и вез, у вриједности 3,541.194 дин.) троши највише сама земља, а извози их поглавито у Турску.

По извјештају бугарске народне банке за 1890 год. (чији капитал треба да је 10 милиона, но који у самој ствари износи 9,120.349.75 лјева, јер је толико до сад уплатила држава.) износио је општи покрет операција (којих је 91.669 било) 540,364.129.55, т. ј. за 141,624.476.30 лјева више него 1880 године. Општи промет касе износио је исте год. 346,804.807.30 и био је за 75,174.394.18 лева већи него 1890 год. Зајмова на хипотеке дала је банка 12,156.201, од које суме на саму Софију долази 6,131.766.14 лева. Даље је дала зајмова пољопривредним касама 3,159 529.90 лева, а зајмова општинама 6,478.486.95 лева. Депозити расту, јер и повјерење према банци расте, и долазе и из најудаљенијих крајева земље јер их државне касе бесплатно спроводе банци.

Чиста добит банке износила је 1,000.100.57 лева, и према чланку 3. закона о банци подељена је тако, да је $33^1/_3$ процента употријебљено на образовање резервног капитала, 3% на чиновничке награде и $63^2/_3$ процента на дио који држави припада.

По најновијим подацима, увоз из страних земаља 1890 године био је: с царином 168,956.508 кгр., у вриједности 75,638.279 лева; а без царине: 14,005.987 кгр., у вриједности 8,156.798 лева. Извоз је пак био: с царином 528,821.638 кгр., у вриједности 64,655.440 лева, а без царине 16,636.603 кгр., у вриједности 6,395.683 лева. И тако дакле, док је бугарски трговински биланс 1889 год. био актива (вишак извоза износио је 8 милиона лива,) дотле је 1890 год. био пасиван (мањак извоза износио је 12,793.954 лева).

(Срп. Новине)

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА".

БЕРЛИН, 19 октобра. — Краљ румуњски на повратку у Букурешт неће свраћати ни у Беч ни у Будапешту.

КОПЕНАГЕН, 19 октобра. — „Поларна Звијезда" са царском руском породицом и данскијем Величанствима крепули су пут Данцика.

БЕЧ, 20 октобра. — Присјела су грчка Величанства.

СОФИЈА, 20 октобра. — Уштед великијех шњегова прекинута је комуникација на жељезници са Јевропом.

БЕЧ, 21 октобра. — Цар и Надвојводе измјенили су срдачне посјете са грчкијем Величанствима.

БИОГРАД, 21 октобра. — Оставка министра финансије Вујића примљена је. Такођер су дали оставке министри просвјете (Николић) и грађевине (Велимировић). Сва је прилика да је и Пашићева оставка ту.

БЕРЛИН, 21 октобра. — „Келн. Новине" јављају, да ће влада тражити 110 милиона да покрије зајам ради комплетирања артиљерије.

БЕЧ, 22 октобра. — Калнокијева посјета код Краља грчкога трајала је по уре.

РИМ, 22 октобра. — Присиио је Трикупис и посјетио Рудинија. Конференција интернарламентарна за мир свечано је отворена.

СЕВАСТОПОЉ, 22 октобра. — Царска породица са краљевскијем супрузима данскијем и престолонашљедницом инглеском присјели су овдје, идући у Ливадију.

БИОГРАД, 22 октобра. — Криза је поравната до састанка скупштине овако: Вујића ће привремено замјењивати Пашић а Таушановића Велимировић.

РИМ, 23 октобра. — Парламенат ће се отворити 25 нов. (по новом календару).

РИОЈАНЕИРО, 23 октобра. — Конгрес је прогласио закон марцијални и установио диктатуру.

Број 1266.
Спис II.

ОБЈАВА.

Овијем се износи на јавну лицитацију све покретно и непокретно имање Машана Кривокапића Цуце.

Непокретно имање састоји се из:

1) Једне куће која се налази близу пазара између куће Машана Марковића Црмничанина и Илије Релезе. Кућа је једнокатница, темељито зидана, са добрим кровом; а има: једну пространу собу, кужину и лијепу башту; висока је пак довољно, да јој се још толико мјеста може под кровом направити;

2) Једнога комада земље, од прилике $^1/_2$ рала, готово иза саме куће, међу земљом Симона Бјелоша и Илије Драгова Мартиновића;

3) Једнога комада земље, од прилике $^3/_4$ рала, с десне стране пута који с Ријеке у варош уводи, међу земљом Илије Драгова Мартиновића.

Земља је врло добра, плодна и узрађена.

Попис покретнога имања налази се у Управи Општине Цетињске на преглед.

Рок лицитацији траје до I-ог новебра ове године.

Ко до тога рока понуди највећу пијену за чем, томе ће се предати ствар као законита својина.

Цетиње, 10 октобра 1891.

Управа Општине Цетињске.

Уредник **Др. Л. ТОМАНОВИЋ.** Издавалац: **ДРЖ. ШТАМПАРИЈА.** У књ. црног. државној штампарији.